Rapport

Organ for SOR Nr. 5 - 1992 38. årg.

- *Forskningsinnspill om reformen:* Satsing nødvendig for å unngå motreaksjoner.
- Boliger med heldøgns omsorgstjenester, institusjonsomsorg, men ikke for psykisk utviklingshemmede?
- Lovendringer, nye rettigheter?
- Bekymring om spesialisttjenesten.
- Aktiv periode i Samordningsrådet.

ISSN 0802-2224

Rapport

Utgiver: SAMORDNINGSRÅDET – Råd for samordning av humanitært og yrkesmessig arbeid for mennesker med psykisk utviklingshemming.

Leder: Orvar Thorsrud, Lyngvn. 8, 2312 Ottestad, tlf. 065/76 675

Sekretær: Tormod Mjaaseth, Hamreheia 17, 4631 Kristiansand S., tlf. 042/94 170, fax 042/94 173

Redaktør: Leder i samordningsrådet
Red.komité: Orvar Thorsrud, Jarand Inge Sødal og Gunnar Brekke

Bladet kommer ut med 6 nummer i året.
Abonnementspris kr. 100,– pr. år.

ABONNEMENT/ADRESSE-FORANDRINGER:
Henvendelse i Sekretariatet
Bankgiro: 1813.10.53580
Postgiro: 5 09 47 35

ANNONSER:
RAPPORT
Postboks 98, 3570 Ål
Tlf.: 067 - 81 694
Bankgiro: 2320.07.17384

MANUSKRIPTER:
Sendes Sekretariatet

SOR's Forskningsfond:
Gunnar Brekke
Haukelandsbakken 2
5009 Bergen
Tlf. 05 - 20 02 30

I DETTE NUMMER:

Rapport, om hva? 145

Ny lov om sosiale tjenester, endringer i Kommune-helseloven 146

Aktiv periode i Samordningsrådet 151

Gammel omsorg i ny utgave? 153

Smånytt 159

Boliger med heldøgns omsorgstjenester, ny institusjonsomsorg under nytt navn? 160

Minikonferanse:
Frivillighet i nærsamfunnet 162

Nytt fra SOR 165

Tjenestetilbudet til personer med sammensatte psykiske lidelser og/eller store adferds-avvik 169

Rapport – om hva?

Så er da tidspunktet kommet da et nytt nummer av Rapport skal fremlegges. Rapport er Samordningsrådets tidsskrift. Fra og med dette nummer er også Rapport blitt en del av det frivillige arbeidet som drives i organisasjonens regi.

Det er med en viss spenning at undertegnede på vegne av den frivillige redaksjonskomitéen hilser til tidsskriftets lesere.

Som hilsen fra den oppnevnte redaksjonskomitéen vil jeg i denne sammenheng trekke fram følgende.

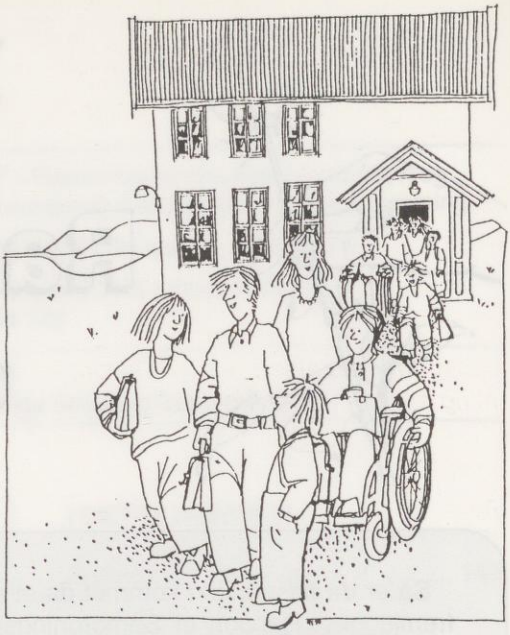
- Vi vil gjøre vårt beste for at Rapport skal bli en rapport om arbeidet i samordsningsrådet og det innsatsområdet som organisasjonen er knyttet til.

- Vi vil muligens prøve å feile noe før vi finner fram til en form for utforming av tidsskriftet som innfrir dette og som lar seg kombinere med å drive tidsskriftutgivelse med basis i en frivillig redaksjonskomité.

Vi ser fram til en givende utviklingsperiode sammen med tidsskriftets lesere.

For redaksjonskomitéen
Jarand Inge Sødal

Ny lov om sosiale tjenester, endringer i Kommune-helseloven

Søkelyset er tidligere rettet på de lovendringer nå snart settes ut i livet. Sannsynligvis fra kommende årsskifte. Spørsmålet er reist om hvilke forandringer som mennesker med psykisk utviklingshemming og andre brukere vil merke i forhold til de aktuelle lovendringer.
Vi vil her peke på noen forhold som kan vise seg å bli av betydning for den enkelte bruker.

LOV OM SOSIALE TJENESTER

Sosialtjenestens generelle oppgaver:
Innledningsvis kan søkelyset rettes på kapittel 3 i denne loven. Sosialtjenestens generelle oppgaver er nevnt under følgende overskrifter:
– Generelt forebyggende arbeid
– Samarbeid med andre deler av forvaltningen
– Samarbeid med frivillige organisasjoner
– Boliger til vanskeligstilte
– Informasjon

Hva angår samarbeid med frivillige organisasjoner samt boliger til vanskeligstilte er dette utdypet som følgende i selve lovteksten:

"Sosialtjenesten bør samarbeide med brukergruppenes organisasjoner og med frivillige organisasjoner som arbeider med de samme oppgaver som sosialtjenesten."

"Sosialtjenesten skal medvirke til å skaffe boliger til personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet, herunder boliger med særlig tilpassing og med hjelpe- og vernetiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker."

Det er grunn til å tro at disse to forhold kan bli trukket fram som sentrale vedrørende tjenester for funksjonshemmede hva angår lovens formulering om sosialtjenestens generelle oppgaver. I tillegg så kan det også bli aktuelt å rette søkelyset på lovtekstens formulering hva angår punktet Samarbeid med andre deler av forvaltningen. Her finner vi følgende:

"Sosialtjenesten skal medvirke til at sosiale hensyn blir ivaretatt av andre offentlige organer som har betydning for sosialtjenestens arbeid. Sosialtjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse de oppgaver som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal sosialtjenesten gi uttalelser og råd og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet. Blir det påvist mangler ved de tjenester som andre deler av forvaltningen skal yte til personer med et særlig hjelpebehov, skal sosialtjenesten om nødvendig ta opp saken med rette vedkommende. Er det uklarhet eller uenighet om hvor ansvaret ligger, skal sosialtjenesten søke å klargjøre forholdet."

Sosiale tjenester m.v.:

I kapittel 4 i loven fremkommer det som i loven benevnes som sosiale tjenester. Dette knyttet til følgende "overskrifter":

- Opplysning, råd og veiledning
- Tjenester
- Hjelp til dem som ikke kan dra omsorg for seg selv
- Tiltak ved særlig tyngende omsorgsoppgaver
- Midlertidig husvære

I forhold til dette så er det med tanke på funksjonshemmede nærliggende å gjengi lovens helhetlige formulering hva angår punktet Tjenester:

"De sosiale tjenester skal omfatte

a. praktisk bistand og opplæring til dem som har et særlig hjelpebehov på grunn av sykdom, funksjonshemming, alder eller av andre årsaker,

b. avlastningstiltak for personer og familier som har et særlig tyngende omsorgsarbeid,

c. støttekontakt for personer og familier som har behov for dette på grunn av funksjonshemming, alder eller sosiale problemer,

d. plass i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester til dem som har behov for det på grunn av funksjonshemming, alder eller av andre årsaker,

e. lønn til personer som har et særlig tyngende omsorgsarbeid."

La oss også se på øvrig påpekning i loven hva angår enkelte andre formuleringer i det som benevnes som sosiale tjenester:

Det pekes bl.a. på at de som ikke kan dra omsorg for seg selv, eller som er helt avhengig av praktisk eller personlig hjelp for å greie dagliglivets gjøremål, har krav på hjelp i visse former.

Med henvisning til det som er medtatt under benevnelsen Sosiale tjenester i den nye loven, finner en nå lovhjemmel for det meste av de omsorgstjenester som tradisjonelt har vært tilrettelagt for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det må være lov å hevde at et tilrettelagt dagtilbud med hensiktsmessig trening og opplæring også kan relateres til de tjenester som nå benevnes som sosiale tjenester. Videre kan en merke seg at det i den nye loven fremkommer at f.eks. støttekontakt er en tjeneste som sosialtjenesten skal omfatte.

Når dette trekkes fram så er ikke det som noen garanti for at den enkelte vil bli innvilget de tjenester som en finner å søke om på disse områder. Det som imidlertid nå er interessant er at en med hjemmel i denne loven kan søke om de aktuelle tjenester. Loven inneholder også formuleringer om klagemulighet, og det er nå på en bedre måte enn tidligere åpnet for at den enkelte gjennom klage kan få sin sak vurdert av Fylkesmannen som i egenskap av statens forlengede arm skal påse at kommunene tilrettelegger nødvendige tjenester for den enkelte.

Økonomisk stønad

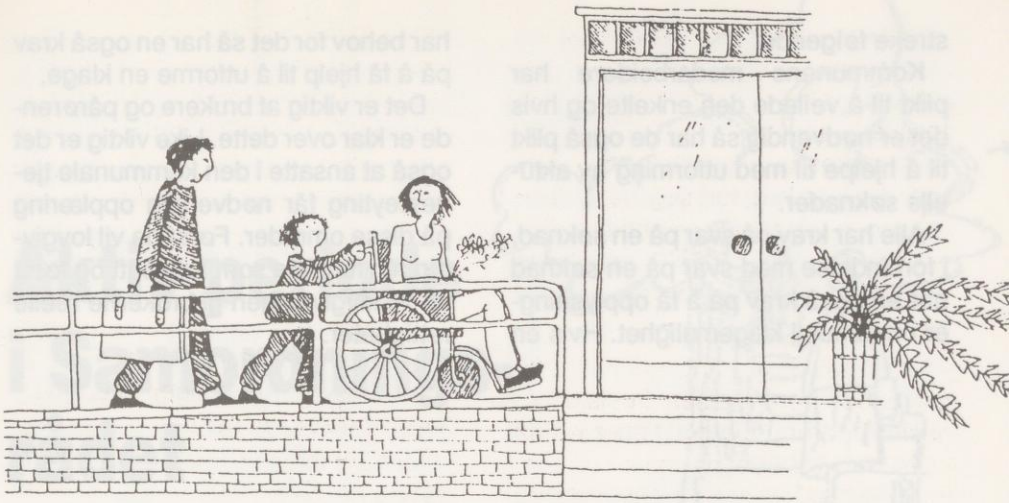
Aktuelle spørsmål i tilknytning til økonomisk stønad er regulert i kapittel 5 i loven. Vi finner ikke å gå nærmere inn på det som der fremkommer i denne sammenheng.

Boliger med heldøgns omsorgstjenester

I lovens kapittel 7 fremkommer det bl.a. følgende vedrørende kommunens ansvar for boliger med heldøgns omsorgstjenester:

"Kommunen har ansvar for planlegging, etablering og drift av boliger med heldøgns omsorgstjenester for dem som på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker har behov for det."

I en annen artikkel i dette nummer av Rapport berører vi imidlertid spørsmålet om "bolig for heldøgns omsorgstjeneste" er institusjonsomsorg under nytt navn. Dette spørsmål kan også stilles med utgangspunkt i at vi i lovens kapittel 7 finner at kommunen skal gi regler for hvordan "inntak og utskriving" skal besluttes i tilknytning til boliger med heldøgns omsorgstjenester. Det fremkommer også at departementet kan gi veiledende retningslinjer om bygninger og utstyr, om bemanning og de ansattes utdanning m.v. hva angår boliger med heldøgns omsorgstjenester. Videre at Fylkesmannen har tilsynsmyndighet samt kan gi pålegg. Det er også i lovens kapittel 7 åpnet for at Kongen kan gi forskrifter om bruk av tvangsmidler.

Saksbehandling, mulighet til å klage

I lovens kapittel 8 klargjøres saksbehandlingsreglene knyttet til den nye lov om sosiale tjenester. Det fremkommer ikke noe spesielt nytt i den nye loven sammenlignet med den gamle lov om sosial omsorg. La oss imidlertid presisere at avgjørelser som fattes skal regnes som enkeltvedtak. Det skal opplyses om søkerens adgang til å klage på et vedtak, og etter nærmere fastsatte retningslinjer skal søkeren ha mulighet til å påklage sin sak til fylkesmannen hvis kommunens behandling av en søknad ikke oppleves som akseptabel.

LOV OM HELSESTJENESTEN I KOMMUNENE

I tilknytning til innføring av den nye loven om sosiale tjenester skjer det også en del endringer i enkelte andre lover. I denne sammenheng vil vi fremheve en endring som skjer i tilknytning til kommunehelseloven. Dette knyttet til § 2-1 i loven om rett til helsehjelp.

Fortsatt er hovedregelen her at forvaltningslovens regler ikke gjelder for behandling etter denne paragrafen. Det er nå imidlertid presisert at forvaltningsloven imidlertid gjelder i tilknytning til to viktige områder: "For vedtak om hjemmesykepleie og vedtak om tildeling eller bortfall i sykehjem eller boform for heldøgns omsorg og pleie gjelder likevel forvaltningslovens regler."

Dette åpner for nye krav hva angår skriftlig saksbehandling i kommunene bl.a. i tilknytning til søknader om hjemmesykepleie. Herigjennom åpnes også for bedring i brukernes klagemuligheter.

Avslutningsvis vedrørende både gamle og nye lover så la oss under-

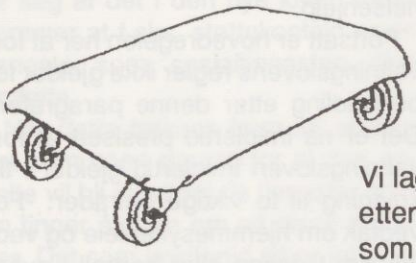
streke følgende:

Kommunens medarbeidere har plikt til å veilede den enkelte og hvis det er nødvendig så har de også plikt til å hjelpe til med utforming av aktuelle søknader.

Alle har krav på svar på en søknad, i forbindelse med svar på en søknad har en også krav på å få opplysninger om aktuell klagemulighet. Hvis en har behov for det så har en også krav på å få hjelp til å utforme en klage.

Det er viktig at brukere og pårørende er klar over dette. Like viktig er det også at ansatte i den kommunale tjenesteyting får nødvendig opplæring på disse områder. Først da vil lovgivningen fungere som forutsatt og først da vil lovgivningen gi brukerne reelle rettigheter.

RULLEBRETT

til trening av utholdenhet, styrke, balanse, koordinasjon. Tilpasset fysisk opplæring og sansemotorisk trening.

Vi lager rullebrettene på bestilling, også etter bestilte mål. De er trukket med skai som er lett å holde rent. Alle hjulene har kulelager i begge svingretningene.

48 x 30 cm
kr. 375,- pr. stk.

Kontakt oss!

Åkershagan Opplærings- og Aktivitetssenter
2312 Ottestad

Tlf. 065-76 675 L.118

Aktiv periode i Samordnings-rådet

Som stikkord for virksomheten i Samordningsrådet høsten 1992 har vi følgende:

*** Årskonferanse på Olrud 23. til 25. september**
*** Representantskapsmøte 20. og 21. november**
*** Minikonferanse i tilknytning til representantskapsmøte**

Samordningsrådet har fylt sine 40 år, men det må være tilsatt å hevde at det er en sprek og livskraftig førtiåring vi snakker om. Organisasjonen har i dag et bredt kontaktnett både nasjonalt og i nordisk sammenheng hva angår å følge og medvirke i den løpende debatten om tilrettelegging av tiltak og tjenester for mennesker med psykisk utviklingshemming.

Organisasjonens virksomhet er bl.a. som en følge av reformen i 1991 nå i større grad også rettet inn mot de generelle spørsmål innen helse- og sosialsektoren og øvrige spørsmål i nærsamfunnet.

Dette da det nå er det samme nærmiljø, det samme lovverk og de samme tjenester som i stor grad berører livsbetingelsene for mennesker med psykisk utviklingshemming og øvrige brukere av personrettede tjenester i kommunene. Det fremkommer imidlertid av organisasjonens virksomhet at en fortsatt i stor grad ser det som nødvendig å rette søkelyset på livssituasjonen for mennesker med psykisk utviklingshemming. Reformen har ikke forandret på det faktum at mange mennesker med psykisk ut-

viklingshemming har behov for tjenester som en så langt har liten erfaring med i nærmiljøet.

Årskonferansen på Olrud

Når dette kommer på trykk er årskonferansen på Olrud avviklet. Konferansen har følgende hovedtittel: "Fra reformideologi til praktisk virkelighet". Søkelyset rettes her bl.a. inn mot følgende:

- Begrepet livskvalitet
- Modeller for organisering av kommunale tjenester
- Veiledning og kompetanseoppbygging
- Omsorgsbegrepet, bistand og opplæring
- Det sosiale nettverk, modeller og muligheter
- Frivillig tjenesteyting, et supplement til det kommunale tilbud
- Samarbeid mellom kommunal virksomhet og frivillig innsats.

Det eneste en i skrivende stund kan rapportere fra denne konferansen er at oppslutningen er meget stor. Omkring 200 konferansedeltakere fra hele landet vil samles på årskonferansen.

Representantskapsmøte med åpen konferansedel

De endelige sakspapirer til representantskapsmøtet foreligger ennå ikke når dette blir skrevet, men ut fra en foreløpig drøfting i organisasjonens styre er det grunn til å se med spenning frem til årets representantskapsmøte.

Møtet finner sted på Scandic Hotell i Asker og starter med forhandlinger kl. 13.00 fredag den 20. november. Som en del av samlingen for representantskapet er det lagt opp til en åpen minikonferanse om temaet Frivillighet i Nærmiljøet. Vi viser til egen kunngjøring om denne minikonferansen annet sted i dette nummer av Rapport.

Forhandlingene i representantskapet går fram til lørdag 21. november kl. 16.00. Som en liten forsmak på det som vil fremkomme av sakspapirene, ut over de saker som skal behandles i følge vedtektene, kan følgende nevnes:

– Samarbeid mellom frivillige/humanitære organisasjoner om utvikling av tjenester for funksjonshemmede i de tidligere østsoneland.

– SOR mot år 2000, dette som et prinsipp-program for organisasjonen. Det er nærliggende å antyde at en i tilknytning til dette vil få en meningsutveksling knyttet til organisasjonens opprinnelige fokus på livssituasjonen og støttetiltak for mennesker med psykisk utviklingshemming. Dette eventuelt i motsetning til en bredere fokusering på livsbetingelser og støttebehov for flere innbyggere med spesielle behov for assistanse. I denne sammenheng må oppmerksomheten uansett rettes inn både mot den offentlige tjenesteyting og den frivillig innsats i nærsamfunnet.

Samordningsrådets medlemsorganisasjoner vil på vanlig måte motta innkalling til representantskapsmøtet. I denne foromtalen drister vi oss til å si at dette kan bli et viktig representantskapsmøte for SOR.

Gammel omsorg i ny utgave?

De første forskningsresultater om reformen fremstår som en advarende pekefinger.

Johans Tveit Sandvin, forsker tilknyttet Norlandsforskning, kom med et meget tankevekkende innlegg på Samordningrådet årskonferanse på Oirud.

Sandvin er tilknyttet tre evalueringsprosjekter i forbindelse med reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming. Prosjekt "hverdagsliv" rettet inn mot livssituasjonen for enkeltbrukere, et prosjekt rettet inn mot kommunes gjennomføring av reformen samt et prosjekt i tilknytning til oppbygging av spesialisttjeneste.

Innledningsvis i sitt foredrag understreket Sandvin at han så på reformen som en nødvendig og riktig reform. Han pekte imidlertid på mange forhold som tilsier at reformen i seg selv ikke er noen garanti for utviklingen av levekårene for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det er den fasen vi nå står foran som vil avgjøre om reformen blir fulgt opp på en måte som muliggjør realisering av reformens målsetting. Hvis arbeidet nå ikke blir gjort godt nok står vi i fare for å skape motreaksjoner som kan sette hele reformens ideologigrunnlag i fare.

Sandvin startet sitt foredrag med å reflektere over bakgrunnen for reformen. Han viser til at reformen er forutsatt å skulle dreie seg om mere enn "ansvar -og adresseforandring". Han presiserer også følgende:

Desentralisering og institusjonsavvikling må ikke sees som et mål i

seg selv, men som virkemidler i realiseringen av langt mer omfattende sosialpolitiske mål, uttrykt gjennom begreper som normalisering og integrering. Reformen begrenser seg heller ikke til de personer som hadde et tilbud i HVPU, men retter seg mot alle personer med utviklingshemming.

Sandvin peker også på det faktum at reformer som regel vil være et resultat av politiske eller ideologiske endringer. Reformer reflekterer nesten bestandig en klar misnøye med bestående tilstander. Hva angår reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming trekker han følgende konklusjoner:

Reformen er foranket i en reaksjon på institusjonsbasert omsorgsform som oppfattes å ha skapt flere problemer enn den maktet å løse. Den ideologi som reformen søker å realisere ble nettop utviklet som reaksjon på, og i relasjon til, den etablerte institusjonsbaserte omsorg. Prinsippet om integrering er utviklet som reaksjon på segregering. Normalisering retter seg mot den "unormalitet" eller ulikhet i livsmønster og levekår som preger livssituasjonen for personer med utviklingshemming, sammenlignet med samfunnet forøvrig. I tilknytning til begrepene normalisering og integrering trekker Sandvin også frem følgende: Begrepene assosieres med en langt rekke sosiale verdier som toleranse, sosial akseptering, lokalt medborgerskap, solidaritet, næromsorg og sosial deltakelse og fellesskap. Han viser til at dette er alle sammen verdier som mange mener er blitt svekket gjennom velferdsstatens sterke fokusering på standariserte offentlige løsninger og en for ensidig satsing på materielle verdier. Sandvin peker på at det er en prioritert målsetting for sosialpolitikken i dag å styrke nettopp disse verdiene. Detter bl.a. med henvisning til NOU 1992 :1, den såkalte omsorgsmeldingen. Ut fra dette pekes det på at reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming bare er en av flere reformer som er forankret i de nevnte idealer.

Hvilke mål er det reformen søker å realisere?

I tilknytning til dette trekker Sandvin frem følgende refleksjoner. Store offentlige reformer bærer med seg det problem at målsettingene ofte har andre funksjoner enn å klargjøre hvilke konkrete resultater reformen tar sikte på å oppnå. Målsettingen har ofte like mye en legtimerende og avspeilende funksjon, ved at en søker å knytte reformen til verdier som oppleves som viktig og som kan skape oppslutning. Ofte vil det nettopp

være viktig å unngå for konkrete formuleringer av mål og forventede resultater, fordi dette vil kunne berøre interessekonflikter, og dermed redusere den almenne oppslutningen omkring reformen.

Bl.a. ut fra slike forhold er det ikke uvanelig at målsettinger blir svært vage, og at de kan inneholde motstridende signal om hva reformen søker å oppnå. Sandvin peker på at reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming er eksplisitt forankret i prinsippet om normalisering, uten at det blir foretatt noen klargjøring av hvilken forståelse av begrepet normalisering som blir lagt til grunn. Han viser til at dette begrepet har gjennomgått en sterk utvikling og har fremstått under tildels svært ulike betydninger siden det første gang ble lansert som et offisielt ideal i Norge i 1966/67.

For å vise til hva en ønsker å oppnå med reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming viser Sandvin til følgende målformulering i avviklingsloven:

A: *"Å bedre og normalisere levekårene for mennesker med psykisk utviklingshemming."*

B: *"Å legge forholdene tilrette for at personer med psykisk utviklingshemming så langt som mulig kan leve og bo selvstendig og ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre."*

Han viser videre til følgende formulering i Stortingsmelding 67 fra 1986/87:

"For det enkelte menneske med psykisk utviklingshemming vil eit tilpassa tilvære i lokalmiljøet utan tvil føre til høgre livskvalitet på ei rekke område. Det vil gi sjansar som andre reknar som uunnværlege og sjølvsagte: å kunne følgje vanleg døgnrytme og vanleg livssyklus, å kunne bu i eigen bustad, gå på skole og ta del i arbeid og fritidssyslar i nærmiljøet, rett til seksualliv, etablere familie eller andre former for fellesskap osv. Reforma er et viktig steg på vegen til eit samfunn for alle, eit samfunn som ikkje skyv enkeltmennesket eller grupper ut av dei vanlege samanhengane, men fører dei inn i eit solidarisk fellesskap med gjensidige rettar og plikter."

Ut fra dette peker Sandvin på at reformen har innebygd en forhåpning om at avvikling av institusjonsomsorgen og en klarere presisering av kommunens ansvar, vil bidra til at personer med psykisk utviklingshemming inkluderes i det lokale fellesskapet, at de så langt som mulig gis adgang til naturlige lokale arenaer som organisasjons og arbeidsliv, og blir ansett som likeverdige medborgere av lokalsamfunnet.

Spenningsforhold mellom statlig og kommunalt nivå, en fare for reformen.

Det var nok i forhold til dette at Sandvin i sitt innlegg kom med synspunkter og refleksjoner som medførte at tilhørerne fikk opp til flere tankekors å ta med seg hjem. Sandvin knyttet en vesentlig del av sine vurderinger hva angår mulighet for realisering av reformen til forholdet mellom statens styringssignaler og den praktiske utforming av reformen gjennom praktisk kommunal politikk.

Det vil føre for langt å gjengi helheten i de vurderinger som Sandvin her la fram. Følgende kan stå som stikkord for hans budskap.

Første forutsetning er at statlige reformintensjoner blir overført til praktisk politikk i kommunene. Her finner vi bl.a. følgende knyttet til forutsetninger, men også som "snubletråder":

Tolkningen av statlige intensjoner er avhengig av hvor klart de aktuelle intensjoner er formidlet. Kommunens tolkninger av statlige intensjoner må foregå innenfor en kommunal referanseramme. Viljen til å realisere statlige intensjoner, slik de tolkes av kommunene, vil være avhengig av hvor vidt disse intensjonene samsvarer med lokale interesser og verdier. Sist men ikke minst i denne sammenheng, kommunale rammebetingelser som økonomi, organisatoriske forhold og kompetanse vil påvirke og sette grenser for selve utformingen av den kommunale politikken.

Sandvin trekker fram flere eksempler på at statlig politikk ofte blir utformet med et budskap som er uklart. Han kommer tilbake til problemet med uklarhet i hva begepene normalisering og integrering skal innebære. I tilknytning til dette hevder han at begepenes konkrete innhold i tilknytning til reformen har fått sin fokusering mot fysiske og organisatoriske aspekter ved offentlige tiltak og tjenester. Han peker også på at problemer med ideologier som utformes som motideologier, er at de ofte mangler konkrete forestillinger om alternativer. Begrepenes uklare og symbolske betydning gjør dem foreløpig lite egnet som veiledende modeller for utvikling av en ny omsorg. Sandvin oppsummerer i tilknytning til dette at realiseringen av statens intensjoner med reformen kan begrenses av det faktum at de statlige intensjoner formidles gjennom begreper som ikke oppfattes entydig. Dette er et problem for realiseringen av reformen.

Kommunen har en dobbeltrolle som statlig forvaltningsorgan og selv-

stendig politisk organ. Kommunene har fått økt ansvar hva angår den offentlige tjenesteproduksjon samt fått en sterkere autonomi. Kommunene har fått en økt politisk innflytelse. Sandvin trekker i denne sammenheng fram det nye inntektssystemet som et bilde på dette.

Endringer i inntektssytemet har medført at staten må finne andre former enn tidligere for å påvirke den kommunale politikken.Et eksempel her er statens krav til kommunene om planleggingen knyttet til reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming. Et krav knyttet til utarbeiding av individuelle tiltaksplaner og en helhetlig kommunal virksomhetsplan. Sandvin viser i den sammenheng til at vi nå sitter med svært mange ambisiøse kommunale planer. Han viser imidlertid også til at 75% av landets kommuner mener at de ikke vil være istand til å gjennomføre sine egne planer knyttet til reformen. Hva angår statens mulighet til å påvirke den kommunale politikk med lovreguleringer kommer Sandvin med flere refleksjoner. Han viser imidlertid til at lovregulering av kommunens aktivitet de senere årene er gått mere over til rammelovgivning.

Noe av det mest sentrale i Sandvins vurderinger i spenningsforholdet mellom staten og kommunene vedrørende realiseringen av reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming er imidlertid følgende:

Det foreligger ulike oppfatninger mellom kommuner og stat om selve utgangspunktet for reformen, nemlig om behovet for en så sterk prioritering av personer med utviklingshemming. Mange kommunale representanter fremhever at en i forhold til eldreomsorg, barnevern samt psykiatriske langtidspasienter har like stor oppgaver som ovenfor mennesker med psykisk utviklingshemming.

Målsettingen om normalisering blir også i ekelte kommuner benyttet som et argument mot å gi fordeler til mennesker med psykisk utviklingshemming.

Sist men ikke minst blir spørsmålet om økonomi knyttet til reformen et stridsspørsmål mellom stat og kommune som kan medvirke til en trenering av reformen.

Faresignaler ved de tiltak som kommunene iverksetter.

Også i tilknytning til kommunenes faktiske tiltak knyttet til reformen kom Sandvin med flere innspill som fikk tilhørerne til å kjenne seg igjen. Innledningsvis viser han til at mange kommuner trolig mangler økonimiske eller administrative ressurser til å gjennomføre reformen i tråd med in-

tensjonene. Han peker også på at reformen i kommunene i stor grad ensidig er blitt håndtert som en oppgave for helse -og sosialsektoren. Sist men ikke minst i denne sammenhengen trekker han fram problemet med å fri seg fra arven med institusjonsomsorg.

Dette innebærer at reformen i stor grad er blitt fortolket innenfor en omsorgsfagelig og behandlingsideologisk referanseramme. Normalisering blir forstått som det å utforme tjenester for mennesker med psykisk utviklingshemming på samme måte som ovenfor andre med et hjelpebehov. Intergrering blir tolket i forhold til hjelpeapparatet og det fysiske miljø, sosialt fellesskap kommer eksempelvis ikke i sentrum i denne forbindelse.

Tjenestene "løftes inn" i det kommunale hjelpeapparat, men forblir fortsatt i stor grad en avgrenset tjeneste. Tjenestene tilrettelegges og følges opp i tilknytning til kollektive løsninger for grupper av brukere. Dette i motsetning til reformens intensjon om individuell tilrettelegging.

Det som her er nevnt blir av Sandvin sett på som etterslep fra en institusjonsorganisering av tjenester til brukerne. Han mener at mye av dette etterslepet bl.a. har sammenheng med at mye av kommunens kompetanse er rekrutert fra HVPU og institusjonsomsorg. Det er en fare for at et slikt etterslep kan danne grunnlag for en kommunal omsorgsstruktur som har mere tilfelles med den tidligere institusjonskulturen, enn med de idealer som reformen uttrykker.

Sandvin peker også på at en realisering av de ideelle intensjoner i reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming krever at det offentlige hjelpeapparat medvirker til, og ikke motvirker, de integrerende krefter i det sosiale liv. Erfaringer knyttet til kommunens tiltak så lang synes ikke å tilsi at dette er blitt vektlagt i tilstrekkelig grad.

To mulige veier videre.

I sin avslutning viser Sandvin til sine refleksjoner knyttet til både ulikheter i problemoppfatning og referanser mellom kommuner og stat. Han viser også til det han benevner som "etterslep" fra institusjonsomsorgens behandlingskultur, noe som motvirker integrative sosiale prosesser i lokalmiljøet.

I tilknytning til dette sier han følgende:

"En slik manglende målrealisering, eller en opplevelse av at de endringer som reformen medfører er marginale, kan skape behov for å justere reformens intensjoner i pakt med resultatet. Dette kan f.eks. skje

ved at innholdet i de begreper som intensjonene formidles igjennom, endres. I verste fall kan skuffelsen over manglende realisering føre til motideologier, som på sikt vil kunne reise krav om andre løsninger.

Et for reformen mere optimistisk senario er å se det som skjer i kommunene som begynnelsen på en prosess, hvor det "kulturelle etterslep" fra institusjonsomsorgen gradevis tilpasser seg nye materielle og organisatoriske vilkår. Det forutsetter imidlertid at de verdier reform bygger på, får et mer tydelig og konkret innhold, og at disse verdier legges til grunn for utdanning og etterutdanning av de faggrupper som vil dominere denne omsorgen framover."

SMÅNYTT

Forskrift om bruk av tvang

Utkast til ny forskrift er utsendt av Sosialdepartementet på høring. Denne gang utkast til forskrift om bruk av tvang i nødsituasjoner i boliger med heldøgns omsorgstjenester - jfr. lov om sosiale tjenester m.v. § 7-11 siste ledd bokstav A.

I utsendelsesbrevet heter det at forskriften slik den er fremlagt i all hovedsak baserer seg på Røkkeutvalgets delinnstilling og NOU 1991:20.

Med henvisning til annen artikkel i dette nummer av Rapport, vil vi presisere at forskriften knyttes til "boliger med heldøgns omsorgstjenester". Dette antas å utgjøre en marginal del av kommunens tjenster for mennesker med psykisk utviklingshemming.

Boliger med heldøgns omsorgstjenester, ny institusjonsomsorg under nytt navn?

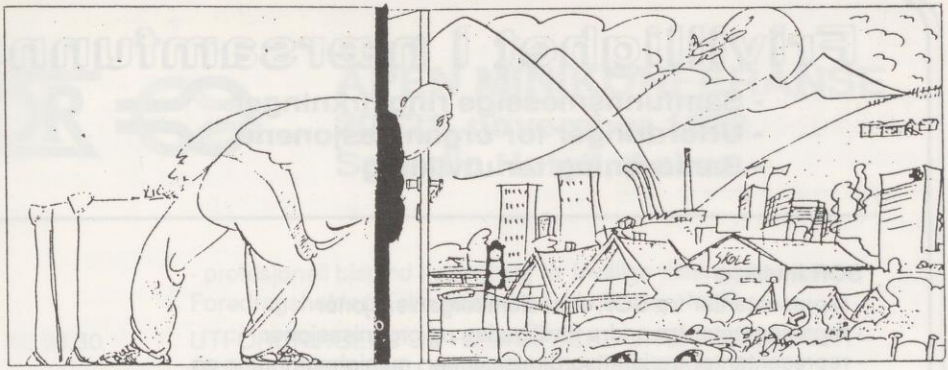
Sosialdepartementet har sendt ut utkast til forskrift om hva som skal regnes som bolig med heldøgns omsorgstjeneste, dette med hjemmel i Lov om sosiale tjenester m.v. § 7-12.

Det har kommet flere innspill den siste tiden som har gitt grunn til å stille spørsmål med hva som ville bli den endelige kursen i tilknytning til formuleringen boliger med heldøgns omsorgstjenester.

I den nye lov om sosiale tjenester finner en bl.a. at kommunen skal gi regler for hvordan "inntak og utskriving skal besluttes", dette knyttet til begrepet boliger for heldøgns omsorgstjenester. Videre fremkommer det i loven at departementet kan gi veiledende retningslinjer om bygninger og utstyr og om "bemanning og de ansattes utdanning" m.m. Til sist fremkommer det i loven at fylkesmannen skal føre tilsyn med boliger med heldøgns omsorgstjenester og at fylkesmannen kan gi pålegg når "boligen drives uforsvarlig".

I rundskriv nr. I-20/92 fra Sosialdepartementet blir begrepet boliger med heldøgns omsorgstjenester forklart på følgende måte: "Boliger med heldøgns omsorgstjenester er tiltak der botilbud, hjelpe- og omsorgstiltak utgjør et hele. Sosiale institusjoner, slik som aldershjem, vil omfattes av begrepet, men også ulike typer bofellesskap, kollektiver og vernede boliger kan bli regnet som bolig med heldøgns omsorgstjeneste."

I denne sammenhengen kan også nevnes at Sosialdepartementet i brev av 20.07.92 har lagt fram utkast til retningslinjer om inntak i og utskriving fra boliger med heldøgns omsorgstjenester. For å si det kort så minner det som der fremkommer i sin helhet om tilsvarende retningslinjer for institusjonsvirksomhet.

Med det som departementet her legger fram synes det som om intensjonene knyttet til ansvarsreformen ble av meget kort varighet for de brukere som eventuelt vil få sin bolig "døpt" som bolig med heldøgns omsorgstjeneste.

Dette var ståstedet når departementet i brev av 31.08.92 sendte ut utkast til "forskrifter om hva som skal regnes som bolig med heldøgns omsorgstjenester og om fylkesmannens rett til å avgjøre tvilstilfeller - jfr. lov om sosiale tjenester m.v. § 7-12." Her fremkommer det bl.a. at beboere i boliger som benevnes som bolig med heldøgns omsorgstjeneste blir å få en økonomisk situasjon på samme måte som institusjonsbeboere. Muligheten til en selvstendig økonomi med betaling av husleie, og rett til bostøtte, vil ikke lenger være en realitet.

Vi er klar over at departementet i kommentarene til det utkast som fremlegges bl.a. uttaler følgende:

"I forbindelse med reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming er det blitt bygget en del boliger til personer med stort omsorgsbehov. Ofte vil det være bygget flere slike boliger innenfor et lite område. I samsvar med intensjonene bak avviklingen av HVPU-institusjonene skal mennesker med psykisk utviklingshemming i størst mulig grad gis tilbud om egen bolig og mulighet til å føre et selvstendig liv. Kommunen bør derfor være tilbakeholden med å lovregulere disse boligene."

Med henvisning til dette kan en naturligvis hevde at de forskrifter som er fremlagt i liten eller ingen grad vil berøre mennesker med psykisk utviklingshemming. Til dette må imidlertid følgende bemerkes:

- Bolig med heldøgns omsorgstjeneste er et begrep som i stor grad er

Forts. side s. 164

Frivillighet i nærsamfunnet

- Samfunnsmessige ringvirkninger
- Utfordringer for organisasjonene
- Samordning for utvikling

SOR inviterer
- representanter fra SOR's medlemsorganisasjoner
- representanter fra andre frivillige lag og organisasjoner
- representanter fra idrettsorganisasjoner, menigheter, sang og musikklag og organisasjoner
- representanter fra frivillighetssentralene
- kommunale representanter

PROGRAM

Fredag 20. november

Kl. 15.00-15.50 Registrering av konferansedeltakere, kaffe.

Kl. 15.50 Åpning av konferansen

Kl. 16.00 FRIVILLIG ARBEID - HVORDAN OG HVORFOR?
Foredragsholder: Sosialfaglig konsulent Odd Einar Dørum, Kirkens Bymisjon

Kl. 17.00 ET SAMFUNN FOR ALLE - VALG AV MÅL OG VIRKEMIDLER I FRIVILLIG ARBEID.
- tiltak og tjenester for mennesker med psykisk utviklingshemming
- den praktiske hverdagen
- nye utfordringer for SOR og andre
- samordning for utvikling.

Foredragsholder: Prosjektleder Morten Svendsen, Kirkerådet

Kl. 18.00 JURIDISKE SIDER VED BRUK AV FRIVILLIGE VED TILTAK OG TJENESTER
- når skal frivillige behandles på lik linje med ansatte?
- ansvar for den frivillige i tjenesten
- hvilke konsekvenser for oppdragsgiver ved lovbrudd

Foredragsholder: Forhandlingssjef Ivar Jørgensen, APO

Kl. 20.30 Middag

Lørdag 21. november

Kl. 09.00 FRIVILLIGHET - EN UTFORDRING FOR YRKESORGANISASJONENE?
- som premissleverandør

ÅPEN MINIKONFERANSE
20.-21. november 1992
Scandic Hotell, Asker

- profesjonell bistand i utforming av frivillige tiltak og tjenester
Foredragsholder: Forbundsleder Laila Dåvøy, NSF

Kl. 09.30 UTFORDRINGER FOR HUMANITÆRE ORGANISASJONER – FRIVILLIGE TILTAK OG TJENESTER I NÆRMILJØET
- frivillig engasjement - sosialt nettverk
- dugnadsånd
Foredragsholder: Generalsekretær Svein Mollekleiv, Norges Røde Kors

Kl. 10.00 Pause.

Kl. 10.20 ORGANISASJONS-"EGOISMEN" - EN REALITET! I SÅ FALL ET HINDER FOR SAMORDNING FOR UTVIKLING?
Foredragsholder: Dosent Einar Vetvik, Diakonhjemmets Høgskolesenter, Forskningsavdelingen

Kl. 11.20 FRIVILLIGHET I NÆRMILJLØET - IDÈTORG
PANELDEBATT:
Orvar Thorsrud, Leder i SOR
Laila Dåvøy
Svein Mollekleiv
Einar Vetvik

Kl. 12.30 AVSLUTNING AV MINIKONFERANSEN

(Vi forbeholder oss rett til endringer i programmet)

For nærmere opplysning og eventuell påmelding:
Ta kontakt med Samordningsrådets sekretær, Tormod Mjåseth, Hamreheia 17, 4631 Kristiansand S. Tlf.: 042-94 170, eller Berg Hansen Reisebureau Kristiansand a/s, Postboks 56, 4601 Kristiansand S. Tlf.: 042-20 555.

(En gjør oppmerksom på at denne minikonferanse avvikles som en del av representantskapsmøte i SOR. Programmet for deltakerne på representantskapsmøtet starter med forhandlinger fredag 20. november kl. 13.00 og går frem til kl. 16.00 lørdag den 21. november).

Forts. fra side 161

innarbeidet i forhold til mange tilrettelagte botilbud for mennesker med psykisk utviklingshemming i kommunene. Dette selv om tjenesteytingen er organisert gjennom åpen omsorg i kommunens helse- og sosialtjeneste. Slik innarbeiding av begreper kan være sterkere enn departementets merknader.

- Debatten om mulig regulering av tjenesteyting til brukere i egen bolig kom bl.a. som en konsekvens av reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming. Det er beklagelig hvis brukergruppen kun kan nyttegjøre seg dette med å få tilbake sin gamle status som institusjonsbeboer.

Som utdrag fra det fremlagte utkast til forskrifter hitsettes følgende:

"Er det en bolig med heldøgns omsorgstjenester vil vederlagsforskriftene for bolig med heldøgns omsorgstjenester få anvendelse. Mottas tjenestene hjemme i egen bolig er det betalingsreglene for hjelp i hjemmet som skal benyttes."

"Bolig med heldøgns omsorgstjenester er tiltak der botilbud og heldøgns hjelpe- og omsorgstiltak utgjør et samlet helhetlig tjenestetilbud som tilbys personer som på grunn av alder, funksjonshemming eller andre årsaker har behov for det, jfr. sosialtjenestel. § 4-2 d.

Som bolig med heldøgns omsorgstjenester regnes:

a) bokollektiv eller annen felles boform for fem eller flere beboere

b) bolig for barn og unge under 18 år som bor utenfor foreldrehjemmet som en følge av behov for særlig omsorg

c) bolig som mottar personer til avlastning, kortvarig opphold for tilsyn, opplæring, praktisk hjelp, pleie e.l. Det er en forutsetning at boligen har disse funksjonene som hovedformål

d) bolig som mottar personer til privat forpleining (familiepleie).

Kommunen kan bestemme at også boform som nevnt i bokstav a, med færre enn fem beboere, skal regnes som bolig med heldøgns omsorgstjenester."

Ønsker du å sikre deg

HISTORIEN OM SOR 1951-1991

Historien om Samordningsrådet som handler om pioneren, om opinionens styrke og om samfunnsprosesser - ikke fordi Samordningsrådet skapte slike resultater, men fordi Samordningsrådet fra starten av ble tillagt en rolle som forum for samordning, debatt og felles utspill.

Hensikten var samling om det felles mål å skape en omsorg for mennesker med psykisk utviklingshemning.

Vårt historiske tilbakeblikk skal derfor handle om Samordningsrådets rolle sammenstilt med omsorgsutviklingen i landet, og dermed om de krefter som realiserte visjonene fra 50-tallet.

Jubileumsrapporten, som vil foreligge i oktober i år, fås til selvkost, kr. 90,-.

Henvendelse til sekretær Tormod Mjaaseth,
Hamreheia 17, 4631 Kristiansand

NYTT FRA SOR ✿ NYTT FRA SOR ✿ NYTT FRA

Representasjon fra SOR til Forskningsfondene

Styret i SOR har gjenvalgt Gunnar Brekke og Orvar Thorsrud som representanter fra SOR til Forskningsfondenes styre for en ny fireårsperiode. Som vararepresentanter er oppnevnt: Marit Strømstad og Gro Bentzen.

Tildeling av

Styret i Forskningsfondene har tilsammen tildelt kr. 115.000,- fra SOR's to forskningsfond.

* Eylert Brodtkorb	kr. 50.000,-
Prosjekttittel:	Epilepsy in mental retardation.
* Per Holth/Erik Arntzen	kr. 10.000,-
Prosjekttittel:	The establishment of stimulus equivalence in languageable and language-disabled humans.
* Stein Mikkelsen	kr. 10.000,-
Prosjekttittel:	Evaluering av ansvarsreformen i Harstad kommune - omsorg under ansvar!
* Willy-Thore Mørck	kr. 30.000,-
Prosjekttittel:	Evaluering av HVPU-reformen.
* Anne M. Nyhus	kr. 5.000,-
Prosjekttittel:	Kirken - også for funksjonshemmede.
* Knut Slåtta	kr. 10.000,-
Prosjekttittel:	Kartlegging av interesser hos dypt psykisk utviklingshemmede. Utvikling av metodikk og kartleggingsmateriale.

Styret i Forskningsfondene har vedtatt at det til sammen skal lyses ut prosjektmidler på kr. 220.000,- for 1993. Søknadsfrist er satt til 1. mars 1993.

forskningsmidler

Styret i Forskningsfondene har videre anbefalt følgende tildeling fra Norges Røde Kors' Forskningsfond, tilsammen kr. 120.000,-:

* Bente Gjærum — kr. 50.000,-.
Prosjekttittel: Funksjonell nevropsykologisk og nevromotorisk u.s. av barn med kronologisk eller mental alder 7 år. Et metodeutviklingsprosjekt.

* Arvid Heiberg — kr. 5.000,-.
Prosjekttittel: Psykososiale forhold hos undergruppene av psykisk utviklingshemming (Downs syndrom og Prader Willi syndrom) sammenholdt med andre grupper funksjonshemmede og et kontrollmateriale.

* Elisabeth Kindt — kr. 40.000,-.
Prosjekttittel: Kan barn med fenylketonuri slutte med diett ved 10-15 års alderen, eller må de ha diett resten av livet?

* Anne M. Rostad — kr. 25.000,-.
Prosjekttittel: Tidlig intervensjon ovenfor funksjonshemmede barn og/eller barn i risiko for skjevutvikling.

For nærmere opplysninger om forskningsmidler i 1993, ta kontakt med SOR' sekretær, Tormod Mjåseth, Hamreiheia 17, 4631 Kristiansand S. Tlf.: 042-94 170.

Representantskapet

Vi beklager at det i rapport nr. 4 ble opplyst at Representantskapsmøtet i SOR skulle avvikles i september. Representantskapsmøtet er fastsatt til dagene 20. og 21. november og avvikles på Scandic Hotell i Asker.

Som en del av representantskapets samling legges det opp til en åpen minikonferanse med følgende tema:

*** FRIVILLIGHET I NÆRSAMFUNNET**

Vi viser til videre omtale av representantskapsmøte og minikonferansen på annen plass i dette nummer av Rapport.

✻

Nye medlemmer i SOR

På styrets møte 5. september ble følgende nye medlemmer tatt opp i Samordningsrådet:

*** Stiftelsen hjemmet for døve.**
*** Nærmiljøutvalget i Ottestad.**

Vi ønsker de nye medlemmer velkommen i organisasjonen.

DIN NYE NABO
En bedre hverdag
for psykisk utviklingshemmede

Spesialisttjenesten for mennesker med psykisk utviklingshemming

Tjenestetilbudet til personer med sammensatte psykiske lidelser og/eller store adferds-avvik

Sosialdepartementet har i et rundskriv til alle landets kommuner og fylkeskommuner redegjort for status på landsplan hva angår tilrettelegging av tjenestetilbudet til personer med sammensatte psykiske lidelser og/eller store adferdsavvik.

Det uttrykkes her bekymring fra departementets side knyttet til at tilbudet synes å være mangelfullt utviklet hva angår dimensjonering og kompetanse overfor de aktuelle brukergrupper. Det pekes videre på at disse spesialisttjenestene synes å være vanskelig tilgjengelig en del steder.

Den fremlagte tilstandsrapporten fra Sosialdepartementet bygger på innhentede tilstandrapporter våren 1992 fra fylkeskommunene.
Materiale tidligere innhentet av Helsedirektoratet, og nylig supplert med data om hvorledes ulike berørte instanser vurderer utviklingen og innholdet i de fylkeskommunale habiliteringstjenester, utfyller Sosialdepartementets bilde av situasjonen.

I departementets rapport påpekes det at planforutsetningene for oppbygging av de aktuelle tjenestene har vært vanskelig. Det pekes videre på at departementet er kjent med at det flere steder har vært og er rekrutteringsproblemer i forbindelse med etablering og videreutvikling av spesialisttjenestene etter avvikling av HVPU.

Spesielt utsatte grupper

Departementet viser til at det finnes få konkrete signaler fra fylkeskommunene om behov for å videreutvikle tjenestene, og det påpekes i den forbindelse at en ikke er overbevist om at utviklingen vil skje raskt nok. I denne sammenheng uttrykkes følgende:

"Man har særlig merket seg behov for tiltak rettet mot visse utsatte brukergrupper med spesielle behov som personer med autisme og lignende

alvorlige utviklingsforstyrrelser, personer med psykisk utviklingshemming idømt sikringsdom og personer med omfattende og sammensatte funksjonshemminger som befinner seg i langtidsinstitusjoner."

Styringssignaler og økonomi

I St.meld. nr. 47 (1989-90) om gjennomføringen av reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming blir det gitt uttrykk for at det aktuelle tjenestetilbudet må styrkes etter avviklingen av HVPU for gruppen psykisk utviklingshemmede med psykiske lidelser og store adfersavvik. Med basis i gjennomgang innen den enkelte fylkeskommune og vurderinger fra annnet faglig hold, bl.a. fra Helsedirektoratet, ble det anslått et behov for en styrking tilsvarende ca. 200 behandlingsplasser på landsbasis. Beregnet kostnad til utvikling av slik tjenestetilrettelegging var ca. 200 millioner kroner. Fylkeskommunenes rammetilskudd i tilknytning til dette ble styrket med 100 millioner kroner til dette formålet i 1991 og ytterligere med 50 millioner kroner i 1992.

Status fra fylkeskommunene

I den fremlagte tilstandsrapporten er det redegjort for status innen området for alle landets fylkeskommuner. Det fremkommer klart av denne at det er store ulikheter i de løsninger som er valgt i de enkelte fylkeskommuner for å møte de oppgaver som her er omtalt.

Det vil føre for langt i denne sammenheng å gå inn på den status som blir lagt fram for tilbudet i den enkelte fylkeskommune. Vi finner det imidlertid aktuelt å ta med etterfølgende fra den fremlagte tilstandsrapporten hva angår mere generelle spørsmål i tilknytning til innsatsområdet:

Gjennomgangen av materialet fra fylkeskommunene tyder på at det har knyttet seg en betydelig grad av usikkerhet til hvordan en styrket behandlingsinnsats på dette området bør gjennomføres. De fleste fylkeskommuner ligger fortsatt bare i startgropen med hensyn til etablering av de nye behandlingstiltak. Det materialet som er kommet inn fra fylkeskommunene gir et situasjnsbilde med hensyn til etablering av styrking av tjenestetilbudet til personer med sammensatte psykiske lidelser og/eller stor adferdsavvik. Det pekes på at det kan by på vanskeligheter å skille ut tjenesttilbudet til denne gruppen fra øvrige fylkeskommunale spesialisttjenester, dette spesielt i fylker der ulike spesialisttjenester er samorganisert og har felles budsjett. I den sammenheng vises også til at tiltak i tilknytning til aktuelle spesialisttjenester enkelte steder er blitt integrert, organisatorisk og budsjettmessig f.eks. innen psykisk helsevern.

I den fremlagte situasjonsrapport fra departementet vises det til at en i gjennomgangen av status for fylkeskommunens tjenester tar forbehold om utslag for denne type forhold.

Departementet trekker fram følgende som generell oppsumering av de opplysninger som er innhentet fra fylkeskommunene:

Materialet fra fylkeskommunene

viser betydelige forskjeller fra fylke til fylke når det gjelder volumøkning og organisasjonsmodeller i tilknytning til innsatsområdet. Det var kun to fylkeskommuner som hadde etablert særskilte, nye plasser til aktuell målgruppe i 1991. I fire fylkeskommuner er det ikke planlagt etablert særskilte nye plasser. De fleste av de øvrige fylkeskommuner har lagt opp til gradvis opptrapping av spesialisttjenesten med målsetting om en operativ tjeneste og full drift i løpet av 1992. Dette med forbehold om at det blir mulig å rekruttere personell i de oprettede stillinger. En fylkeskommune legger opp til en gradvis oppbygging av tjenestene fra 1992 til 1994 under visse forbehold.

Hvorfor langsom utvikling

Fylkeskommunene har begrunnet denne langsomme utvikling med flere forhold, først og fremst:

– at man først i oktober 1990 fikk oversikt over faktiske rammer for økonomiske styrkingsmidler for 1991.

– etablering av de nye plassene/tjenestene skjer flere steder i lokaler, tildels også med personell som omfattes av avviklingsinstitusjonene og først kan bli fullt operative når avviklingen er gjennomført.

– i flere fylkeskommuner har det vært vanskelig å rekruttere fagfolk i nye ledige stilinger.

Ikke disponerte styrkingsmidler

I departementets rapport blir det pekt på at en rekke fylkeskommuner har hatt ubrukte styrkingsmidler for 1991 i tilknytning til den gradvise oppstart av behandlings-og styrkingstiltak til den aktuelle målgruppe. Noen fylkeskommuner vil også ha det i 1992. I tilknytning til dette fremkommer følgende i rapporten: "Om dette sier flere fylkeskommuner at ubrukte midler er søkt overført til 1992 og er tenkt anvendt som mobile innsatsmidler eller til investerings- eller ombyggingskostnader i forbindelse med etablering av de nye spesialisttjenestene. Flere fylkeskommuner nevner at de mener at det vil være uklokt å låse midler fast i institusjonsplasser så lenge tjeneste er under oppbygging og behovet og dimensjoneringen er usikker. I enkelte fylker er plasser vedtatt etablert, men ennå ikke i drift, og man "kjøper" istedet midlertidige plasser, eller styrker annen sektor som ivaretar oppgaven, evt. bistår med mobile innsatsmidler til den kommune/person som har behov for aktuell tjeneste. En rekke fylkeskommuner anvender midler til mobil innsats, uten at omfanget og størrelsesorden for dette er systematisk registrert."

Behov og dimensjonering

I departementets rapport fremkommer det at mange fylkeskommuner understreker at man til nå har svært mangelfulle erfaringer knyttet til aktuell tjenesteyting. Det er derfor vanskelig å vurdere om tjenestene er riktig dimensjonert. Det vises videre til at avviklingen av de store HVPU institusjoner mange steder ennå ikke er avsluttet. En regner med en økt etterspørsel i takt med avviklingen av

sentralinstitusjonene.

Til tross for at en del fylkeskommuner har registrert stor etterspørsel etter veilednigstjenester og annen hjelp, meldes det om få innleggelser i nye enheter under psykisk helsevern. Om dette uttrykkes følgende i departementets rapport: "Om dette er et reelt uttrykk for behovet er vanskelig å si."

En peker videre på at de fleste fylkeskommuner mener at de må ha 2-3 års drift av de nye tjenestene før det vil være mulig å si noe sikkert om behov, etterspørsel og dimensjonering.

Departementets rapport avsluttes med å opplyse at det er ytterst få fylkeskommuner som planlegger ytterligere opptrapping av tjenester til aktuelle målgrupper på nåværende tidspunkt.

I tilknytning til dette er det forståelig at departementet uttrykker bekymring i tilknytning til innsatsområdet.

Bli abonnent på aktuelt tradisjonsrikt tidsskrift i ny utgave!

NORDISK UTVIKLING

NORDISK UTVIKLING tar opp utviklingshemmedes vilkår og interesser.

NORDISK UTVIKLING blir utgitt av Nordisk Forbund Psykisk Utviklingshemming.

NORDISK UTVIKLING er det nye navnet på forbundets tidsskrift og avløser PU-bladet som siden 1987 har vært forbundets tidsskrift.

NORDISK UTVIKLING er det eldste tidsskrift i Norden som informerer om tiltak, tjenester og livsvilkår for mennesker med psykisk utviklingshemming. Tidsskriftet innleder den 94. årgang av forbundets tidsskrift.

Årsabonnement koster 200 danske kroner.
For abonnementsbestilling ta kontakt med redaksjonen:
– Nordisk Utvikling, Nordisk Forbund Psykisk Utviklingshemming, Svinget 2, DK-8382 Hinnerup, Danmark. Eller:
– SOR's sekretariat, Hamreheia 17, 4631 Kristiansand, tlf. 04-29 41 70, faks. 04-29 41 73.

SOLA BLANDEVERK AS
Risavika, Tananger – Tlf. 04/69 60 00

Nymark A/S
Halkjeldsgt. 20
6100 VOLDA

Domus
6600 SUNNDALSØRA

Agnes Fabrikker
P.b. 8
3291 STAVERN

VÅGSØY KOMMUNE
6700 MÅLØY

Skien Såpefabrikk
P.b. 125 Sentrum
3701 SKIEN

WARNER MUSIC
P.b. 4494 Torshov
0401 OSLO

Calypso Båt A/S
4875 NEDENES
Seilbåter: 26 - 33 - 34 fot

Yrkesbil Finans A/S
P.b. 6538 Rodeløkka
0501 OSLO

Oslo Energi
P.b. 2481 Solli
0202 OSLO

IGP AS
RÅDGIVENDE INGENIØRER
Elektroinst. i boliger i forb. med HVPU-reformen
P.b. 3663 Gamlebyen, 0135 Oslo 1, tlf. 02/17 68 10

Nordkapp Kommune
Helse- og sosialetaten
9750 HONNINGSVÅG

Arna Busser
5262 ARNATVEIT

Telemark Fylkeskommune
3706 SKIEN

Hans Rødseth A/S
P.b. 8229 Spjelkavik
6022 ÅLESUND

THORN
Thorn EMI Utleie A/S
P.b. 40 Bryn, 0611 OSLO 6

Skjåk Kraftverk
2692 BISMO

Gartner Tor Finnsrud
3420 LIERSKOGEN

BM-Trykk A/S
Sleppegrellsgt. 5
0556 OSLO

Erik Maartmann-Moe
Storgt. 17
3500 HØNEFOSS

Gunnar Harald Olsen
P.b. 102
6065 ULSTEINVIK

Gerdt H. Mathiesen a/s
Papir - Kontorutstyr
Domkirkegt. 5, 5017 Bergen. Tlf.: 31 09 09

Trans Construction A/S
P.b. 146
2001 LILLESTRØM

Nesodden-Bundefjord Dampskipselskap A/S
Stranden 1, 0250 OSLO

Aure Samvirkelag
6690 AURE

Parfymeri Maud A/S
Triaden Senter
Vitaminvn. 7, 0485 OSLO

A/S Eiendomsforvaltning
5010 BERGEN
Tlf.: 05-23 15 20

Jac. Jacobsen A/S
P.b. 60 Manglerud
0612 OSLO

Sentrum Bensin A/S
Tollbugt. 8
8006 BODØ

Narvik Dampbakeri
p.b. 261
8501 NARVIK

Fylkesmannen i Østfold
Sosial- og Familieavd.
P.b. 325, 1501 MOSS

Hofslund Fjordhotell
5800 SOGNDAL
Tlf.: 056-71 022

Rajotex Renseri A/S
Kongensgt. 7
0153 OSLO

BERG-HANSEN REISEBUREAU

Kleiva Landbruksskole
8442 KLEIVA I VESTERÅLEN

Berg-Hansen Reisebureau Kristiansand A/S
P.b. 56 Posebyen, 4601 Kristiansand
Tlf.: 042-20 555

Logopedisk Senter
8924 VIK I HELGELAND

Vestlandske Felleskjøp
Hesteneset
6901 FLORØ

A/S Geilo Taubane
3580 GEILO

Nord-Trøndelag Fylkeskommune
Fylkeshuset
7700 STEINKJER

Glava Askim A/S
P.b. 3
1801 ASKIM

NYCOMED PHARMA

Møller-gruppen AS
P.b. 2 Korsvoll
0808 OSLO

Fotograf
Olas A. Ellingsen
Madlavn. 242, HAFRSFJORD.
Tlf. 04-55 91 11

Kai Karstensen Kuldeteknikk
P.b. 132
9990 BÅTSFJORD

Jonas Eriksen A/S
6500 KRISTIANSUND
Tlf.: 073-74 411

Mesterhus Horten A/L
Bramsvei 19
3183 HORTEN

Verdens vakreste eventyr
FAKTA KUNNSKAP
FAKTUM FORLAG

Møbeltapetser Albertsen
Hagegt. 48
0653 OSLO

Brødrene Bjørk A/S
Grimsrudvn. 30
3442 HYGGEN

UNIVERSITETSFORLAGET
0608 OSLO

Fylkesmannen i Rogaland
Sosial og Familieavd.
P.b. 0059, 4001 STAVANGER

A/S Th. Marthinsen Sølvvarefabrikk
P.b. 2114, 3103 TØNSBERG

Audna Bruk A/S
4520 SØR AUDNEDAL

Ing. K. Sølve Nilsen A/S
Hellerud Terrasse 15
0672 OSLO

Trønderdykk
P.b. 411
7801 NAMSOS

Hudlege
Jørgen Wisløff Nilssen
Ekebergvn. 230, 1160 OSLO

Sylinderservice & Motor A/S
Stjørdalsvn. 5
7005 TRONDHEIM

Torkildsen og Torkildsen adv.
Peder Clausonsgt. 7
0165 OSLO 1

Skoservice
2900 FAGERNES

Matkjelleren
4870 FEVIK

DYNO INDUSTRIER AS
DYNO
Sivile Sprengstoffer Norge
Verpen, 3475 SÆTRE
Telefon *(03) 84 12 00
Telefax (02) 31 71 83

Dr. techn. Olav Olsen a.s
Rådgivende ing. byggtek.
1324 LYSAKER

Welle & Sønn
aut. trafikkskole
Røysegt. 17, 6003 ÅLESUND

Fagerlund Handel
2880 NORD-TORPA

Rognan Fargehandel
P.b. 29
8250 ROGNAN

Vestnes Produkt A/S
P.b. 409
6901 FLORØ

Haaland & Sønn A/S
Ryfylkekaien
4006 STAVANGER

Erik Haugen
Brobekkvn. 102a
0583 OSLO

Egra A/S
Svadde Industriområde
3660 RJUKAN

CHRISTIAN HAALAND A/S
Telefon (04) 72 30 33 · Telefax (04) 72 30 87 · Postboks 128, 5501 Haugesund

WINGE
CONCORDIA TOURS
VICTORIAHJØRNET
Telefon (04) 73 43 11
Telefax (04) 72 30 87

SKÅNEVIK Fjordhotel
5593 SKÅNEVIK
Telefon (04) 75 55 00
Telefax (04) 75 52 55

Maskinentreprenør
Magne Sveen
2830 RAUFOSS

PfiZer A/S
Strandvn. 4
1324 LYSAKER

Sakarias Nesheim A/S
5378 NEDRE VATS

Staff og Sønner A/S
2851 LENA

Lillehammer Kommune
Servicetorget
Tlf.: 062-66 300

Auto El-installatør
Bjarne Fidje
Korsvik, 4638 Kristiansand S

Kongsberg Kommune
Helse- og sosialetaten
3600 KONGSBERG

L/L Skreosen Byggsenter
3878 VRÅLIOSEN

Vee Kiosken
5870 ØVRE ÅRDAL

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Sosial og Familieavd., Statens Hus
7005 TRONDHEIM

Orkedalens Apotek
P.b. 16
7301 ORKANGER

Porsanger Helsetun
Helsetunvn. 30
9700 LAKSELV

ELRAM EUROC
P.b. 197, 3301 HOKKSUND

Reidar Olsen Engros A/S
Haakon VII's gt. 13
7041 TRONDHEIM

Hurtigvaskeriet A/S
Rødsetvn. 11
6011 ÅLESUND

Kjeldsberg A/S
P.b. 355
8601 MO

Diamant Boart Strata Bit A/S
Strandgt. 11
4300 SANDES

MSO
Music Service Oslo A/S
P.b. 4353 Torshov, 0402 OSLO

Tannlege
Per L. Bårdshaug
2686 LOM

Nanset Installasjon
P.b. 602
3252 LARVIK

Dr. Henry Karl Swensen
3534 SOKNA

THHS
TH. HELLESØY SKIPSBYGGERI A/S
5474 LØFALLSTRAND

Skaun Kommune
7353 BØRSA

A/S Industrieiendom P.b. 139 6800 FØRDE	**Odda Kommune** Rådhuset 5750 ODDA
B. Rongve Arbeidsklær Apotekergt. 5 6004 ÅLESUND	**Jersin A/S** P.b. 84 3070 SANDE I VESTFOLD
Simonsens Skraphandel A/S P.b. 357 5501 HAUGESUND	Harald A. Møller a/s VW Audi
Norheimsund Fjordhotell 5600 NORHEIMSUND. Tlf.: 05-55 15 20 Velkommen til oss!	**Indremisjonskaféen** Vangsgt. 46 5700 VOSS
GJENSIDIGE Vestoppland P.b. 120, 2801 GJØVIK	**Racine A/S** P.b. 1080 Hillesvåg 4004 STAVANGER
Rana Kommune Helse- og sosialetaten 8600 MO I RANA	**Ålesund Kommune** Rådhuset 6025 ÅLESUND
Kristiansand Kommune Helse- og sosialavdelingen 4600 KRISTIANSAND	**Asker Kommune** støtter SOR's arbeide!
Saltdal Kommune Helse- og sosialetaten 8250 ROGNAN	**Svaneapoteket** Kongensgt. 14B 7011 TRONDHEIM
Fitjar Kraftlag 5419 FITJAR	**Brødrene Buer Nilsen A/S** P.b. 100 5501 HAUGESUND
Øystre Slidre Kommune Helse- og sosialetaten 2940 HEGGENES	**Bærum Kommune** 1301 SANDVIKA

Kilemo Redningstjeneste
Midtvn.
1458 FJELLSTRAND

Blikkenslager O.T. Meyers Eftf.
Gjerdrumsgt. 16
2000 LILLESTRØM

Eidsvoll Almenning
2080 EIDSVOLL

Lindhjem Reiser A/S
Busstorvet
3724 SKIEN

Seanor A/S
Fabrikkgt. 5
5037 SOLHEIMSVIK

Møre og Romsdal
ENERGIVERK
Plutovn. 5 6400 Molde
Tlf. 072-11 900

Plankontoret A/S
P.b. 269
9301 FINNSNES

Ålvik Handel
5614 ÅLVIK
Tlf.: 055-50 105

Stavanger Teledistrikt
P.b. 340, 4001 STAVANGER

Rolf Lycke A/S
P.b. 298, 4341 BRYNE
Tlf.: 04-48 27 00

Norsk Arbeidsmannsforbund
Møllergt. 3
0181 OSLO 1

Steinar Lier Treindustri
Vassengvn. 11
1800 ASKIM

Møre og Romsdal Fylkeskommune
Fylkeshuset
6400 MOLDE

Et Aker selskap
Munkedamsvn. 45, P.b. 1386 Vika, 0114 Oslo 1
Tlf. 02/83 84 24 - Fax 02/83 84 01

Lindås Fysikalske Institutt
5150 LINDÅS

Norske Trekningslister
P.b. 520
3101 TØNSBERG

Gausdal Kommune
Helse- og sosialetaten
2620 ØSTRE GAUSDAL

Norges Bedriftsidrettsforbund
3151 RUD

Øystein Nordnes
P.b. 37
8801 SANDNESSJØEN

Skumplast-fabrikken
Nordåsvn. 6
2380 BRUMUNDDAL

Halsa Kommune
Helse- og sosialetaten
6683 VÅGLAND

Nord Hordaland Kraftlag
5100 Isdalstø

Halvorsen & Larsen
P.b. 153 Kaldbakken
0903 OSLO

Tinn Kommune
Helse- og sosialetaten
3660 RJUKAN

HELLIK TEIGEN
Jern og metallforretning
Bilfrag
Tlf. 03 - 75 36 22 Postboks 2 3301 Hokksund

Nordlys
P.b. 656
9001 TROMSØ

Nor. Entreprenør A/S
Maridalsvn. 139
0461 OSLO

Nor-Dan
Vinduer · Dører
4460 MOI. Tlf. 04-46 13 00

Johnsen og Johnsen
Bleikervei 14
1370 ASKER

Hana og Holmsen Potterier
Terapi og Hobby
4300 SANDNES
Be om vår bestillingsliste

Sula Kommune
Helse- og sosialetaten
6030 LANGEVÅG

GILDE
Nordmøre og Romsdal
Slakteri A/L
Molde - tlf. 53 144

Stabenfeldt A/S
P.b. 1544 Kjelvene
4004 STAVANGER

A/S Lørumveien 36
P.b. 40 Refstad
0513 OSLO 5

Optikere
SJØHAUG
og SANDE
Tlf. 07/53 28 30
Ths. Angellsgt. 22
7000 Trondheim

Forsand Sandkompani
4110 FORSAND

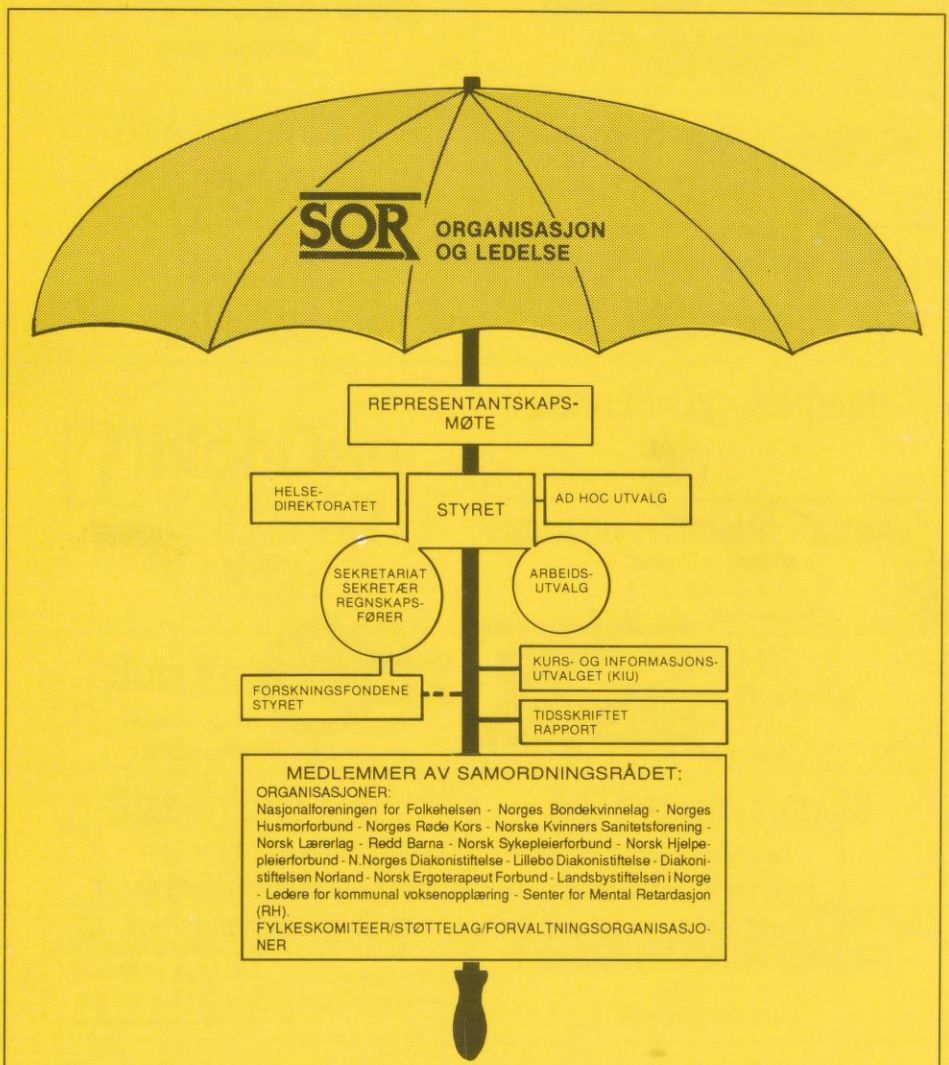
Songdalen Kommune
Pleie- og Omsorgsetaten
4645 NODELAND

Børge Undheim A/S
4342 UNDHEIM

SAMORDNINGSRÅDET –
Råd for samordning av humanitært og yrkesmessig arbeid for mennesker med psykisk utviklingshemming

Returadresse:
RAPPORT
Postboks 98
3570 ÅL

Utgiver:
SAMORDNINGSRÅDET – Råd for samordning av humanitært og yrkesmessig arbeid for mennesker med psykisk utviklingshemming.

Holmestrand Handelstrykkeri a.s